משניות מבוארות

מסֶכֶת חַלָּה פרק א

את הַקַּרְקַע בְּשִׁכּוּרוֹת, שֶׁשִּׁכּוּרוֹת קַרְקַע נִקְנוֹת בְּכֶסֶף: **י) בְּמִנְחָה** לְפִנּוֹת עֶרֶב **בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן** שֶׁל פֶּסַח הָיוּ מִתְעַדְּנִין בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ כְּתִיבוֹ בְּתוֹרָה (שם כ"ג י"ז) כִּי תִכְלֶה לַעְשֹׂר וגו' וְנִתַּתָּ לַלֵּוִי וגו' **כֵּיצַד הָיָה הוֹדוּי, בְּעֵרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת" זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנָתַן רַבְּעִי** שֶׁנִּקְרְאוּ קֹדֶשׁ **"נְתַתִּי לַלֵּוִי" זֶה מַעֲשֵׂר לֵוִי שֶׁשִּׁיֵּךְ לַלֵּוִי, "וְגַם**

מִנְּרִבּוּר הַלֵּוִי **"וְגַם" לַמְּדַנִּו זוּ תְרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְּנוּם לַכֹּהֲנִים** וחוץ מִמָּה שֶׁנִּתְּנוּ לַלֵּוִי. **"לְגֵר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה" זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי,** וְכֵן כּוֹלֵל בְּזֶה גַּם **הַלָּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה אֶת הוֹדוּי,** כְּתִיבוּת **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְעֻכָּבִין אֶת הוֹדוּי,** כְּתִיבוּת (וַיִּקְרָא י"ז) תַּעֲזֹב אֹתָם בְּכֹלָל נִתְּנָה, **"מִן הַבַּיִת" זוּ חַלָּה** שֶׁדָּרְכּוֹ לִתֵּן לַכֹּהֲנִים הַבְּאָה בְּבַיִת, בְּרִמְבָ"ם פֵּרֵשׁ "מִן הַבַּיִת" זוּ חַלָּה, שֶׁהִיא הַמַּתָּנָה שֶׁל כֹּהֲנִים בְּבַיִת: **יא)** דְּעוֹד מִשֶּׁפֵּרֵשׁ הוֹדוּי **"כִּכָּל מִצְוֹתֶךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי"** שֶׁלֹּא הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שְׁנִי לָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ"ב כ"ח) "מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר" **הָא הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לָרִאשׁוֹן אֵינוּ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת "לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ"** הֵינוּ **לֹא הִפְרַשְׁתִּי מִמִּין שֶׁל שְׁאִינוּ מִן הַתָّלוּשׁ שֶׁנִּתְחַיֵּב כְּבָר בְּמַעֲשֵׂר, עַל הַמְחֻבָּר** שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב עֲדַיִן בְּמַעֲשֵׂר, **וְלֹא מִן הַמְחֻבָּר** שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב עֲדַיִן בְּמַעֲשֵׂר **עַל הַתָּלוּשׁ,** שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר **עַל הַיָּשָׁן,** כְּתִיבוּת (דברים י"ד כ"ב) "עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה" שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין מִפֵּרוֹת שָׁנָה אַחַת עַל פֵּרוֹת שֶׁגְּדֵלוּ בְּשָׁנָה אַחֶרֶת וְזֶהוּ מִן הַיָּשָׁן עַל הַחָדָשׁ, וְכֵן גַּם **מִן הַיָּשָׁן עַל הַחָדָשׁ, וְלֹא שֶׁעָבְרָה עַל הַחָדָשׁ** שֶׁל שָׁנָה זוּ, **"וְלֹא שָׁכַחְתִּי"** לֹא **שֶׁהַחְתִּי מִלְّבָרְכָה** בִּרְכַּת הַפְּרָשַׁת מַעֲשֵׂר, **וּמִלְּהַזִּיר שֶׁמִּוּ עָלָיו** בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בְּשַׁם: **יב)** "לֹא אָכַלְתִּי בְּאֹנִי מִמֶּנּוּ" בְּשַׁעַת אֲנִינוּת, דְּהֵינוּ בְּיוֹם שֶׁמֵּת לוֹ אָדָם מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם, אֲסוּר לוֹ לֶאֱכֹל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּי מִשְּׁאֵרִיתָא, **הָא אֵם אָכַלְתִּי בְּאֹנִינָה אֵינוּ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת, "וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה"** הָא אִם הִפְרַשְׁתִּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **אֵינוּ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת, "וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת"** לֹא **לְקַחְתִּי מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִים לְמֵת** וְאֲפִלּוּ שֶׁזֶּה אֵינוֹ מַעֲצֻמוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר אֶלָּא מִמּוֹן מַעֲשֵׂר, וְכָל שֶׁכֵּן אִם סַךְ מִמֶּנּוּ לְמֵת דְּאִינוּ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת הַנִּכְסָמִין, וְשִׁבְלֶת שׁוּעָל, וְשִׁיפוֹן. **הֲרֵי אֵלּוּ נִתְּנוּ לְאוֹנְנִים אַחֲרִים, "שֶׁמִּעַתִּי בְּקוֹל הַ' אֱלֹהָי" הָבֵאתִנִי הַכְּבוֹרִים לְבֵית הַבְּחִירָה** שֶׁבְּחַר ה', וְזֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, **"עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי" שֶׁמְּחַתִּי וְשִׁמְחַתִּי בְּזֹאת אֲחֵרִים,** שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם בְּפָנִים אֲבֵרוֹת: **יג)** "הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם" שם (שם ט"ו) **עֲשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ** בְּעִנְיָן הַמַּעֲשֵׂרוֹת, **אַף אֲתָּה עֲשֵׂה מַה שֶּׁהִבְטַחְתָּנוּ, "הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל,** חִבּוּר **בְּנֵים וּבְנוֹתָם,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל"ז) "וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ" **בְּטֵל וּמִטֹּר וּבוּלוֹתֶיהָ בְּהִמָּה** שֶׁגָּם הֵם חַיִּים מִן הָאֲדָמָה, **"כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ" כְּדֵי שֶׁתִּתֵּן טַעַם בְּפֵרוֹת,** אֲפִלּוּ בְּמְקוֹם שֶׁאֵינוּ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: **יד)** מִדְּכְתִיב **"הָאֲדָמָה** אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ" **מִכָּאן אָמְרוּ**

ו' חשון

חֲכָמִים, **יִשְׂרָאֵל וּמַמְזֵרִים, מִתְעַדְּנִים שֶׁהֵם בִּכְלָל יִרֵּשַׁת הָאָרֶץ, אֲבָל לֹא גֵּרִים, וְלֹא עֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים. שֶׁאִין לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַף לֹא כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם שֶׁלֹּא נִטְּלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ,** דְּהֵם כְּמוֹ גֵּרִים, **וְלָכֵן אִם יֵשׁ לָהֶם מַעֲשֵׂרוֹת** מִמָּה שֶׁהֵם הִפְרִישוּ אֵינָם מִתְעַדְּנִים, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יֵשׁ לָהֶם עֲרֵי מִגְרָשׁ,** וּמִתְעַדְּנִין מִמַּעֲשֵׂר שֶׁמְּעַכְּבִים מִמִּגְרְשֵׁי הָעֲרִים שֶׁלָּהֶם: **טו) יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל** שֶׁהָיָה בְּזְמַן בֵּית שֵׁנִי **הוֹדִיעַ גְּבוּל הַמַּעֲשֵׂר,** כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנוּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַכֹּהֲנִים, וּמִכֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר נִתַּתִּי לְלֵוִי בְּטֵל לְגַמְרֵי אֲבָל הִדּוּי מַעֲשֵׂר, **אַף הוּא יוֹחָנָן בְּטֵל אֶת הַמַּעֲשֵׂרוֹת,** שֶׁהָיוּ הַלֵּוִיִּם אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם (תהלים ס"ד כ"ב) "עִוְרָה לְמָה תִּישַׁן ה'" אָמַר רַבִּי יַאי שָׁנָה לְפָנַי הָ', הֲלָא כְּבָר נֶאֱמַר (שם ס"ד ה') הַנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, **וְאֶת הַנִּקְפִּים** מִכָּה שֶׁהָיוּ מִשְׁרְטִין לְעֵגֶל שֶׁל קָרְבָּן בְּין קַרְנָיו שֶׁיִּשְׁפֹּךְ דָּם בְּעֵינָיו וְלֹא יִרְאֶה וְיִהֵא נוֹחַ לְקִשְׁרוֹ לְשַׁחְטוֹ, וְנִרְאֶה כְּמַטִּיל מוּם בְּקָדָשִׁים, וְנֶעֱמַד הוּא וְתִקְנוֹ לָהֶם טִבְעוֹת בְּקַרְנֵי הַקָּרְבָּנוֹת לְהַכְנִיס צוֹאַר הַבְּהֵמָה, **וְעַד יָמָיו הָיָה פִּטִּיש מִכָּה בִּירוּשָׁלַיִם** בְּחוֹל הַמּוֹעֵד, שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים נִחְשָׁת וּבְרִזְל עוֹשִׂים מְלֶאכָת דָּבָר הָאֲבֹד וְהָיוּ מַכִּין בְּפִטִּישׁ, וְיוֹחָנָן בִּטְּלוּ וְאִסְּרוּ לַעֲשׂוֹת מְלֶאכָה בְּמוֹעֵד, וְהָיָה פִּרְסוֹם וְהָיוּ לְזוֹל לְחוֹל הַמּוֹעֵד. **וּבִימָיו אִין אָדָם עָתִיד לְשׁוֹאֵל עַל הַדִּמְאִי,** שֶׁהוֹלִיכוּ פְּרוֹת מִעֵבֶר הָאָרֶץ הָיָה צָרִיךְ לְשׁוֹאֵל אוֹתוֹ אִם הוּא מַעֲשֵׂר, וְכִשֶּׁבָּא וְיוֹחָנָן כְּבָר לֹא הָיָה צָרִיךְ לְשׁוֹאֵל אֶת הַמּוֹכֵר, כִּי רָאָה שֶׁהָאֲנָשִׁים לֹא הָיוּ מְפָרְשִׁים תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂרוֹת כִּי לֹא רָצוּ לְהַכְסִיד עֲשִׁירִית שֶׁהִפְרִישׁוּ, וְתִקֵּן לָהֶם שֶׁיִּקְרָא שָׁם וְיַפְרִישוּ כָּל הַמַּעֲשֵׂרוֹת, אַף לֹא יִתְּנוּם לְלֵוִי רַק יִתְּנוּ מַעֲשֵׂר לְכֹהֵן, שֶׁזֶּה אָסוּר לְזָרִים, וְהַשְּׁאָר דְּהֵינוּ מַעֲשֵׂר יְטוֹל לְעַצְמוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי יִפְדֶּה, וּמַעֲשֵׂר עֲנִי לְעַצְמוֹ:

פֶּרֶק א) חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מִבְּכוֹרַת הָאָרֶץ כְּשֶׁקּוֹחֲנִין וְעָשֶׂה מֵהֶן עִסָּה, חַיָּבִין בְּחַלָּה, דִּכְתִיב (במדבר ט"ו כ)

"רֵאשִׁית עֲרִיסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ" וְאֵלּוּ הֵן **הַחִטִּים, וְהַשְּׂעוֹרִים, וְהַכֻּסְּמִין, וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, וְשִׁיפוֹן. הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בְּחַלָּה.** דְּרַק הֵן בְּאֵין לִידֵי חִמּוּץ וְלִלְּשָׁן **לֶחֶם הָאֲמֵר** (שם שם) בְּחַלָּה, **מִלֶּחֶם הָאֲמוּר** (דברים ט"ו ג) בְּפֶסַח, דְּרַק בְּאֵלּוּ שֶׁמַּחְמִיצִין חַיָּב בְּחַלָּה, **וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה,** (מְאֵלּוּ ה' מִינִים) כְּשֶׁעִירְבוּ שְׁנֵי מִינִים יַחַד לְשִׁעוּר חַלָּה (בְּעִירְבוּן בְּעוֹדָן קְמָח כְּלַן מִצְטָרְפִין, וְאִם נוֹגְעוֹת כְּשֶׁהֵן עִסָּה רַק בְּמִינָן הַמְבֹרָאִין בְּפָרָק ד' מ"ב) **וְאִסּוּרִין** מְלֶאכוֹת אֵלּוּ ה' מִינִים, **בְּחַיָּב מִלְּפָנֵי הַפֶּסַח לְפָנֵי הַקְּרָבַת** הָעֹמֶר, דְּכְתִיב (וויקרא כ"ג י"ד) "וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" וְגָמַר לֶחֶם לְחֶם מִפֶּסַח, **וּמִלְּקוֹחוֹת מִלְּפָנֵי הַקְּרָבַת** הָעֹמֶר, דְּכְתִיב (במדבר ט"ו כ) מֵחַלֶּה. **וְאִם לֹא,** שֶׁהַחֲרִישׁוּ

ו' חשון

מסֶכֶת חַלָּה פרק א

רַבָּה. **וְסוֹפֵה סְפָנִין,** שֶׁמְּסֻבָּגָה בְּשֵׁמוֹ, אוֹ מִבְּשֶׁלֶּה בְּשֶׁמָּן. **פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה,** אֲבָל **תְּחִלָּתָהּ עִסָּה** עֲבָה **וְסוֹפֵה סְפָנִין,** שֶׁהִיא רַכָּה **וְסוֹפֵה עִסָּה,** שֶׁאוֹפֶה בְּתַנּוּר **חַיֶּבֶת בְּחַלָּה, וְכֵן הַקְּנוּבְקָאוֹת** שֶׁנַּעֲשָׂה עַל מְנָת לְפָרְרוֹ וְעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מַאֲכָל לְתִינוֹק אֲפִלּוּ הָכִי **חַיָּבוֹת** בְּחַלָּה: **ד) הַמַּעֲשֵׂה,** שֶׁנָּתַן קֶמַח בְּמַיִם רוֹתְחִין. **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין,** מַחֲלֹקֶת דִּין הַחַלִּיטָה שֶׁנָּתַן מַיִם בְּשַׁעְרֵיהֶם, **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין,** מַחֲלֹקֶת בְּשִׁעוּר הַמַּיִם, וְהַשִּׁבְחָה בְּקָמָה, וְתָנָא דְּסִיפָא סוֹבֵר לְהֵיפֶךְ, **הַחֲלִיטָה בֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִין,** וְהוּא הַחַלִּיטָה דְּמַעֲשֵׂה, **וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִין** בְּשִׁעוּרָם. **חֲלוֹת** שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּרֶבֶן וּבְשַׁעְרֵם צָרִיךְ לְהָבִיא אֹתוֹ חֲלוֹת, **וּרְקִיקֵי נָזִיר** שֶׁמְּבִיא עַל קָרְבָּן וּבְשַׁעְרֵם צָרִיךְ לְהָבִיא חֲלוֹת וּרְקִיקִין, וְנָקֵט חַד תּוֹדָה וְחַד מִנָּזִיר, אם **עֲשָׂאָן לְעַצְמוֹ,** לְצֹרֶךְ קָרְבָּנוֹ כְּבָר נִתְקַדְּשׁוּ בְּעֵינֵיהֶן **פְּטוּר מֵחַלָּה,** דְּהֶקְדֵּשׁ פָּטוּר מֵחַלָּה, דְּכְתִיב (במדבר ט"ו כ) "רֵאשִׁיתֹתֵיכֶם" אֲבָל עֲשָׂאָן לְמִכּוֹר לְשׁוּק, אֵין עֲלֵיהֶם עֵדוּת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, לָכֵן **חַיָּב בְּחַלָּה:**

ז) נִתְּחוּם שֶׁאוֹפֶה לְמִכּוֹר. **שֶׁעֲשָׂה** עִסָּה לְעֲשׂוֹתָהּ **שְׁאוֹר** לְכָמָה אֲנָשִׁים **לוֹזֵק, חַיָּב בְּחַלָּה,** שֶׁלְּפָעָמִים שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא קוֹנִים אוֹפֶה מֵהֶן לְחֶם, **נָשִׁים שֶׁנִּתְּנוּ לְנִתְּחוּם** קֶמַח לְשָׁלוֹת לָהֶן **לְעַצְמוֹ, אִם אֵין בְּשֵׁל אַחַת מֵהֶן כְּשִׁעוּר,** אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ יַחַד שֶׁל בָּה שִׁעוּר חִיּוּב לְחַלֵּל הָרֵי עֲשִׂיָּה לְחַלֵּל, **וְעַל בְּנֵי פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה: ח) עִסַּת** שֶׁעוֹשֶׂה בְּשִׁבְיֵי הַכֵּלִים, מַעֲרֶבֶת בָּהּ יַיִן, **וְנַעֲשֵׂית בְּיוֹם טוֹב,** מְרַגֵּל **בְּזְמַן שֶׁהָרוּעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה.** מִפְּנֵי שֶׁהַסְּפִנִּין אֵינָן מְרַבִּין כָּל כָּךְ, **חַיֶּבֶת בְּחַלָּה, וּמַעֲרֶבֶת בָּהּ,** עֵירוּבִי חֲצֵרוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּקְנֶה מֵתֶר לְהוֹצִיא מִן הַבַּיִת לְחָצֵר בְּשַׁבָּת, שֶׁצָּרִיךְ לְשׁוּם פַּת בְּאֹתוֹ בַּיִת, **וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ,** שֶׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, שֶׁיּוֹכַל לְהוֹצִיא מֵחָצֵר לְמָבוֹי, **וּמַעֲרֶבֶן עָלֶיהָ,** בְּרָכָה הַמְיַחֶדֶת לְפַת הַמּוֹצִיא, **וּמְמַנִּין עָלֶיהָ,** שֶׁמַּאֲכִילוֹ גַּם בְּיוֹם. **וְעַכְשָׁו** אוֹכֵל אֶת הַפַּת **אֲפָאוּהָ בְּיוֹם טוֹב,** מִכָּיוָן שֶׁהוּא אוֹכֵל אֶת הַפַּת **אֲפָאוּהָ לָהֶם:**

ט) הַחַלָּה שֶׁל הַתְּרוּמָה, **הָאֲדֹנִים** אוֹכְלִין אוֹתָהּ. **מִטְּמֵאָה טִמְאַת אֲכָלִין:**

ט) הַחַלָּה הָאֲדֹנִים אוֹכְלִין אוֹתָהּ. הָאֵר, וְהִזְהִין, וְהַחֲרִגִּים, וְהַשְּׁמִשְׁמִרִין, וְהַקְּטוֹנִיּוֹת. כְּדִפְרִשְׁנוּ לְעֵיל שֶׁאֵינָן מְחַמְּצִיאִין, **וּיוֹחָנָן** שֶׁל קֹב **בְּתַבּוּאָה:** דְּלִיקָּה מַעֲשֵׂה מִדְבָּר, (כְּדִלְקַמָּן פ"ב מ"ח) **הַסְּפִנִּין,** עַיִן רַבָּה וְקַטָּנָה, אוֹ רִקִּיקִין דַּקִּין, **וְהַדְּבָשָׁנִין,** מְטוּגָן אוֹ גְּלוּשׁ בְּדֶבֶשׁ, **שֶׁבְּלִילָתָן** רַבָּה מְאֹד, **וְחֵלֶת הַמְּשֹׁרֶת,** דְּהֵינוּ שֶׁחֶלְבוֹ רוֹתְחִין, דְּכָל אֵלּוּ לֹא מִיקְרֵי לֶחֶם. **וְהַמְּפֻלָּשָׁה** שֶׁנַּעֲשָׂה תְּרוּמָה לְחֹדֶשׁ מִמֶּנָּה **חַיָּבוֹת בְּחַלָּה** (במדבר ט"ו כ) "תְּרִימוּ תְרוּמָה" וְלֹא שֶׁכְּבָר נִתְרְמָה, וְזִקְקָהּ בְּזְמַן הַזֶּה הַחַלָּה